

ТАҚРИЗ

ба автореферати диссертатсияи Усмонзода Зариф Чумабой дар мавзуи «Ҳамкории коллеч ва муассисаҳои фарҳанг – шартҳои мукамалгардонии ташаккули фарҳангии зебоипарастии донишҷӯён» аз рӯйи ихтисоси 5.3.9. – Назария ва методикаи ташкили фаъолияти фарҳангии иҷтимоӣ (педагогикаи иҷтимоӣ)

Мавзуи рисолаи диссертатсионии интихоб кардаи З.Усмонзода, чи тавре, ки аз автореферати диссертатсия бар меояд, хеле муҳим ва зарур буда, ба масъалаҳои ташаккули фарҳангии эстетикӣ бахшида шудааст. Ақтуали, будани мавзуи мазкур аз бар меояд, ки он дорои аҳамияти назариявӣ ва амали буда, ба сиёсати имрӯзаи фарҳангии Ҷумҳурии Тоҷикистон, ба нигоҳдори ва ҳифзи тамаддун ва арзишҳои фарҳангии пурағнавати милли равона карда шудааст. Дар замони Истиқлоли давлатиро соҳибгардидани ҷумҳури, ки имсол 35 - солагии он ҷашн гирифта шуда истодааст ва он як марҳилаи нави таърихро фаро мегирад эҳёву рушду нумӯи арзишҳои эстетикӣ дар кишвар мақом ва эътибори махсус пайдо карда истодааст.

Аз ин рӯ, дар шароити имрӯза ҳалли як проблемаи муҳими дигар ба миён омадааст, ки ин аз тамаддун ва арзишҳои милли-фарҳангии оқилона ва самаранок истифода бурдани насли наврас мебошад ва дар он эстетика ва тарбияи эстетикӣ, махсусан дар тарбияи маънавияю ахлоқии муҳассилин аҳамияти бағоят калон дорад. Вобаста ба ин, муаллифи рисолаи диссертатсионӣ проблемаи ташаккули фарҳангии зебоипарастии донишҷӯёни коллечҳои самти фаъолиятшон техникаро объекти таҳқиқот қарор додааст.

Чи тавре, ки аз таҳлилу муқоисаи асару мақолаҳо ва рисолаҳо доир ба мавзуи диссертатсия маълум гардидааст, проблемаи мазкур дар адабиёти илмива илмиметоди инъикоси ҳудро пурра наёфтааст. Аз ҷониби олимони соҳаи фалсафа, сотсиология, эстетика, педагогика ва психология моҳият, сохтор, вазифаҳо ва таъиноти тарбияи эстетикӣ муайян гардида, хусусиятҳои ташаккули фарҳангии зебоипарастӣ дар низомии маориф ва фарҳанг, функцияҳои иҷтимоӣ он дар ҷомеа ва нақши он дар ташаккули шахс хеле амиқ ва ҳамчониба таҳқиқ гардидааст. Вале проблемаи гузашташуда – функцияи тарбиявӣ-эстетикӣ коллечро дар ҳамкори бо муассисаҳои фарҳанг предмети махсуси омӯзиш ва таҳқиқ қарор дода нашудааст, ки то андозае ҳалли пурраи ҳудро дар ин рисола ёфтааст ва барои донишҷӯёни ин навъ коллечҳои дигар ҷумҳуриҳои собиқ Иттиҳоди шуравӣ аз аҳамият ҳолӣ нест. Ва аз ин ҷихати зарурияти он боиси интихоби мавзуи таҳқиқоти рисолаи диссертатсионӣ тахти унвони «Ҳамкории коллеч ва муассисаҳои фарҳанг дар ташаккули фарҳангии эстетикӣ донишҷӯён» гардидааст.

Аппарати илмӣ ва сохтори рисолаи таҳқиқоти дуруст таҳия гардида, ба талаботи илми муосир ҷавобгӯ мебошад. Ҳадаф, вазифаҳои таҳқиқот, объект ва предмети он дақиқ муайян ва махсусан нуктаҳои ба ҳимоя пешниҳодшаванда аз ҷихати назариявӣ ва методӣ дуруст асоснок карда шудаанд.

Диссертант Усмонзода Зариф Чумабой дар рисолаи диссертациони бори аввал кӯшиш ба харч додааст, ки истифодабарандагон ва пешбарандагони арзишҳои фарҳанги эстетикиро дар низоми маориф ва фарҳанг барраси намуда, ҳамкориҳои коллеҷ ва марказҳои фарҳангиро фароғатиро дар тарбияи эстетикӣ донишҷӯён ошкор созад ва механизмҳои самараноки тавсеаи онро дар амал ҷори намояд. Ин нукта дар шароити ғаравидани ҷавонон ба ҳар гуна зухуроти ифротгарои ва тақлид ба фарҳанги бегона ҳеле муҳим ва зарурияти аввалиндараҷа пайдо кардааст.

Мақсади таҳқиқот, вазифаҳои он, ҳамзамон фарзияи таҳқиқ дуруст ва мушаххасан муайян карда шудааст. Методҳои таҳқиқот ба ҳадафи таҳқиқот пурра мувофиқат мекунад. Шартҳои педагогӣи ташаккули фарҳанги эстетикӣ (зебоипарастӣ)-и донишҷӯён ва дарёфти механизмҳои ҳамкориҳои коллеҷҳои муосири ҷумҳури ва муассисаҳои фарҳанг дар тақмили ин унсӯри муҳими тарбияви дар шароити ҳозира, омилҳои он ҳеле дақиқ баррасӣ ва таҳлил карда шудаанд. Ин аз арзиши баланди илмӣи диссертатсия шаҳодат медиҳад.

Аҳамияти назарияви таҳқиқот низ, аз нигоҳи мо, ки унвонҷӯ доир ба концепсияи интегративӣи тарбияи эстетикӣ хулосаҳои ҳешро баён доштааст, ҷанбаҳои иҷтимоӣ-педагогӣи қори тарбиявӣ - эстетикӣи муассисаҳои таълими ва фарҳангро дар ин самт метавонад бой ва ғанӣ ғардонад. Шахси ҳонандаро махсусан аҳамияти амалии таҳқиқот ва натиҷаҳои он барои омӯзиш ва расонидани ёрии методӣи амали ба омӯзгорон, устоҳои таълимиву истехсоли ва қормандони соҳаи маорифу фарҳанг ҷињхати ташкили қори самарнок оид ба ташаккули фарҳанги эстетикӣ дар раванди ҳамкориҳои функционалиҳои коллеҷ ва муассисаҳои фарҳанг ташкил додааст.

Соҳтори диссертатсия асосан мантиқан дуруст таҳия ғардида, аз се боб ва шаш фасл ибора буда, мазмӯни диссертатсияро пурра инъикос намудааст.

Муаллиф адабиёти зиёди назарияви-методологи ва илми-методиро доир ба мавзӯи тарбияи эстетикӣи мавриди омӯзиш ва истифода қарор дода, аз таҷрибаи қори коллеҷ ва муассисаҳои фарҳанг дар шаҳрҳои аҳолиашон қамшумор (асосан ш.Панҷакент) ва дигар пойгоҳҳои таҳқиқоти ҳеле хуб истифода бурда, тақлифу пешниҳоди омӯзгорон ва қормандони фарҳангро вобаста ба тавсеа бахшидани ташаккули фарҳанги педагогӣ ва эстетикӣи истифода бурдааст. Функсияи тарбияви-эстетикӣи ниҳодҳои маориф ва фарҳангро муҳим арзиёбӣ намуда, ҳамкориҳои мутақобилаи онҳоро бори аввал дар ҷумҳури, ва натањо дар Тоҷикистон, мавриди таҳқиқ, баррасӣ ва таҳлили ҳамаҷониба қарор додааст.

Дар боби якуми диссертатсия, ки «Ташаккули фарҳанги эстетикӣи донишҷӯёни коллеҷҳо ҷун проблемаи иҷтимоӣ-педагогӣ» номгузори шудааст, унвонҷӯ бар асоси мушоҳида ва мутолиаи адабиёти фалсафи, сотсиологи, эстетика, равонӣи педагогӣи шароитҳои иҷтимоӣ-педагогӣи беҳтар намудани қори муассисаҳои таҳсилоти миёнаи қасбӣ, ва ва ҳонаводаро дар тарбияи эстетикӣи ошқор сохта, аз ҳар ҷиҳат шарҳу маънидод намудааст ва таваҷҷуҳи беҳтар ва андешаҳои ҷолиби ҳешро ба таъқиқи масъалаи ҳамкориҳои коллеҷу муассисаҳои фарҳанг ва пешниҳоди хулосаҳои

илми додааст, ки онҳо ҳамчун раҳнамои илми-методи хизмат карда метавонанд.

Унвончӯ бар асоси далелҳо собит сохтааст, ки дар мавриди ташаккули шахсияти комил ва тарбияи фарҳанги зебоипарастии нақши ҷаннаи эстетика ва этика, омӯзгорон ва устоҳои таълими-истехсолии коллеҷ хеле муҳим аст. Дар ҳамкори бо муассисаҳои фарҳанг онҳо метавонанд кори тарбияи эстетикиро боз ҳам хубтар ба роҳ монда, самаранокии онро таъмин намоянд. Вобаста ба ин, дар диссертатсия таҷрибаи пешқадами коллеҷ ва муассисаҳои фарҳанг дар ташаккули фарҳанги зебоипарастии ҷамъбаст карда шуда, барои беҳтарнамудани кор дар ин самти тарбияви, тақлифҳои мушаххас пешниҳод шудаанд.

Дар боби дувуми рисолаи диссертатсионии «Шароитҳои педагогии ҳамкориҳои мутақобилаи коллеҷ ва муассисаҳои фарҳанг – шари мукамалгардонии ташаккули фарҳанги зебоипарастии донишҷӯён» роҳҳо ва механизмҳои ташаккули фарҳанги эстетикӣ баррасӣ ва таҳлил гардида тавсияҳои илмӣ ва методӣ оид ба беҳсозии кори тарбияви пешниҳодҳои мушаххас ироа гардидаанд. Онҳо хеле муфид ва дар ин самти кор самаравӣ хуб ба бор меоранд.

Боби сеюми диссертатсия таҳти унвони «Ташаккули маърифати зебоипарастӣ ва ҷалби донишҷӯён ба фаъолияти бадеӣ-эҷодӣ – шари муҳимми ҳамкориҳои мутақобилаи педагогӣ (ҷамъбасти натиҷаҳои кори озмоишӣ-таҷрибавӣ)» ба таҳия ва амалӣ гардонидани барномаи таҳқиқотӣ дар самти таҳқиқот ва ҷамъбасти натиҷаҳои кори озмоишӣ-таҷрибавӣ оид ба ташаккули фарҳанги зебоипарастии донишҷӯён ва натиҷагирӣ аз он бахшида шудааст. Дар ин замина ҳулоса ва тавсияҳои муҳим ва зарурӣ барои низомии маориф ва фарҳанги ҷумҳурий таҳия ва пешниҳод гардидаанд.

Ҳулоса ва тавсияҳо аз ҷиҳати илмӣ асоснок буда, тавсияҳои диссертатсия ба тақмил додани низомии тарбияи эстетикӣ дар кишвар рағона сохта шудаанд.

Бояд зикр кард, ки натиҷаҳои аз таҳқиқот ба даст омадаи унвончӯ, махсусан хангоме, ки қонуни миллии Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи масъулият барои таълиму тарбияи кӯдак» бо тағйиру иловаҳои нав бори аввал қабул ва татбиқ шуда истодааст, хеле муҳим ва зарурияти аввалиндарачаи иҷтимоӣ-тарбияви пайдо мекунад ва кори тарбияви волидайнро аз ҷиҳати ҳамкори бо дигар ниҳодҳои иҷтимоӣ-тарбияви чомеа, фаъолтар мегардонад.

Дар таҳияи мавзӯи рисолаи диссертатсионии унвончӯ эҷодкоророна муносибат карда, аз натиҷаҳои таҳқиқот дуруст ҳулосабарори мекунад, ақидаҳои ҳешро доир ба номувофиқати проблемаи мазкур иброз мебарорад. Дар диссертатсия таҳлилҳои воқеъбинона ва мушаххас низ ба ҷашм мерасанд, ки аз малакаҳои баланди илмӣ унвончӯ шаҳодат медиҳанд.

Аз ҷиҳати забони кор хуб таҳия карда шуда, таҳрири дуруст карда шудааст, ки ба талабот имрӯза ҷавобгӯ аст.

Ба сифати тавсия ҳаминро зикр карданим, ки дар оянда унвончӯ доираи ҳамкориҳои коллеҷҳои техникӣ бо дигар ниҳодҳои иҷтимоӣ-фарҳанг

васеътар менамуд. Хуб мешуд, ки ин пахлӯи диссертатсия васеътар кушода карда мешуд.

Автореферати диссертатсияи Усмонзода Зариф Чумабой дар мавзуи «Ҳамкории коллеҷ ва муассисаҳои фарҳанг – шартӣ мукамалгардонии ташаккули фарҳанги зебоипарастии донишҷӯён» аз рӯи ихтисоси 5.3.9. – Назария ва методикаи ташкили фаъолияти фарҳанги иҷтимоӣ (педагогикаи иҷтимоӣ) ба талаботи Низомномаи Шурои диссертатсионӣ ва Тартиби додани дараҷаи илмӣ (қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, №267) ҳавобгӯ буда, муаллифи он Усмонов Зарифҷон Чумъабоевич сазовори дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои педагогӣ мебошад.

Муқарриз:

профессор, доктори илмҳои педагогӣ,
профессори кафедраи педагогика,
психология ва тарбияи ҷисмонӣ
Донишгоҳи забонҳои хориҷӣ
ш.Самарқанди Ҷумҳурии
Ўзбекистон

Сафаралиев Бозор Сафаралиевич

Нишони: индекс 140104

Ҷумҳурии Ўзбекистон, ш.Самарқанд, хиёбони Гагарин 43.

Телефон: +998917078449; + 9634623048

E-mail: bozorsafaraliyev@mail.ru

